

13. Estado qullaña utanakana taqi jaqina suma qullayasiñanakapataki, jaqinakjama uñjatañanakapataki

Taqi jaqina k'uchi k'umara kankañani utjasiñanakapataki, ukhamaraki jani qullqi usunaka qullayasiñanakapatakisa taqi chiqa qullaña utanakana khusa qullanakampi yanapt'äwinakawa wakicht'asiskarakini, chiqanxa wajcha kankañana pisi kankañana utjasiri jaqinaru jaqitatayañatakiwa uka yanapt'äwinakaxa utjaskarakini. Uka pachparakiwa markachirinakana k'umara kankañani jakäwinakapasa taqi jaqiru arxatäwinakapa suma katuqasarakiwa ch'amanchasiskarakini.

Uka jach'a amtäwi phuqaña laykuxa Estado taypita:

(a) Jaqinakarü p'iqita jaltayiri phiru k'ataki jaqita jaqiru katusiri usunakata jaqinakana suma jark'aqasiñanakapatakixa aski wakiskiri wakichäwinakawa utjayasiskarakini, ukhamata taqi jaqisa k'umara ch'ullqi kankañani jakañaxa utjarakini.

(ch) Droga pitaña jiljasina usnaqäwinaka ukhamaraki p'iqi usunakampi aynacht'äwinakata jark'aqasiñatakisa wali wakiskiri wakichäwinakawa ch'amanchasiskarakini.

(h) Taqi utansa q'uma utjaña ukhamaraki q'uma uma umasa utjäwinakawa sartayasiskarakini, ukhamata pachamama uraqisa jaqjama jani usuntayasa uywatarakikiniwa.

(i) Sapa suyu markanakanwa usunaka jani jaqita jaqiru katuntañapataki suma wakichäwinaka sartayasirakini.

(k) K'umara kankañani jichu jakäwinakawa chiqpachanxa suma yäqasiskarakini.

(l) Taqi chiqa markanakaruwa qullaña utanakaxa wakisipanjama utjnuqayasiskarakini, chiqanxa wajcha kankañani jikxatasiri

jilata kullakanakataki, nayraqatxa taykanaka, wawanaka, chuymaninaka ukata usuta kankaña utjasirinaka amtasawa uka qullaña utanakaxa chhijnuqayasirakini.

(ll) Usunaka qullañanakampi nayraru sartyañatakixa walja mayachäwinakawa ch'amanchasirakini, ukatakisti taqi markachirinakana arxatäwinakapawa wali suma yäqatarakini, maski wakichäwinaka uñanuqañansa, qullañanaka ch'amanchañansa ukhamaraki uka qulläwinakaxa chiqaparu aptataskiti janicha ukanaka uñanchañansa.

(m) Taykanakana suma k'umara jakäwinakapa ukhamaraki chacha warmi jani sinti wawaniñanakapataki suma amtäwinakawa ch'amanchasiskarakini, uka taypinxa sapa mayniwa jani sinti wawanitaki kuna qullampi qullasiñsa ajllirakini.

(n) Estado taypinkiri qullaña utanakana taqi jaqitakiwa jani qullqita suma qullt'äwinakaxa utjaskarakini, ukatakisti jani Estado taypinkiri yaqha qullaña utanakana irnaqirinakarusa yanapt'äwinakapa mayt'ataskarakiniwa.

(ñ) Taqi irnaqiri jaqinakana qullaña utanakana inaki qullayäsiwinakasa ch'amanchasiskakiniwa, ukata jani jani irnaqirinakatakisa qullaña utanaka taypina qullayasiñanakapataki yaqha qullqiwa apaqasirakini.

(p) Taqi jaqina k'umara kankañani irnaqañanakapatakixa wakisiri amtäwinakawa sartayasiskarakini, ukanakana usnaqäwinakaru puripxipansa mäkhikiwa qullaña utanakana uñjatarakini.

(q) Sapa kutitjama qullaña utanaka taypita suma jaqinakaru uñjañanakataki qullqisa yapxatasiskarakini.

(r) Qullaña utanakana irnaqiririnakana suma jaqi masinakaparu k'umara kankañani utjayañanakapataki aliqata wakisipana machaqa yatiñanakasa yatichasiskarakini.

(s) Marka qullanaka tuqitsa walja yatxatäwinakawa ch'amanchasiskarakini, ukhama pachparakiwa pampa qullanaka tuqitsa yatxatäwinakasa aptataskarakiniwa.

(chk) Seguro Social sutinchata qullaña utanakana irnaqiri jaqinakaru inaki qullañampi yanapt'äwi wakicht'äwinakasa mayampi utanuqayataskarakiniwa.